

Dossier de premsa **FUNDACIÓ JAUME BOFILL**

Reptes de l'educació a Catalunya. Anuari 2015

Josep Maria Vilalta (director)

OCTUBRE 2016

FUNDACIÓ
Fundació
JAUME
Jaume
BOFILL
Bofill

Les publicacions de la Fundació Jaume Bofill
estan disponibles per a descàrrega al web
www.fbofill.cat.

Primera edició: octubre 2016

© Fundació Jaume Bofill, 2016
Provença, 324
08037 Barcelona
fbofill@fbofill.cat
<http://www.fbofill.cat>

Aquesta obra està subjecta a la
licència Creative Commons de
Reconeixement-NoComercial-
SenseObraDerivada (by-nc-nd). Es
permet la reproducció, distribució i
comunicació pública de l'obra sempre
que se'n reconegui l'autoria. No es
permet l'ús comercial de l'obra ni la
generació d'obres derivades.

Autors: Josep Maria Vilalta (director), Jordi Alba, Beatriz Ballestín, Mar Camacho, Cèsar Coll, Joan Francesc Córdoba, Amelia Díaz, Sheila González, Francesc Xavier Grau, Antonio Huerta, Josep Maria Jarque, Neus Lorenzo, Miquel Martínez, Xavier Martínez-Celorrío, Jordi Musons, Jordi Nomen, Carmen Pérez, Ernest Pons, Enric Prats, Miquel Puig, Mireia Trenchs.
Coordinació de continguts: Mònica Nadal i Judit Vallès
Disseny: Amador Garrell
Fotografia de la coberta: Lluís Salvadó

Índex

1. Resum: Reptes de l'educació a Catalunya. Anuari 2015
 2. Els 12 reptes de l'educació a Catalunya:
 1. Personalització de l'aprenentatge escolar
 2. Promoció de la cultura de la innovació
 3. Internacionalització i plurilingüisme
 4. Polítiques de professorat
 5. Educació i alumnat d'origen immigrant
 6. Escola inclusiva
 7. Abandonament escolar prematur
 8. L'impacte de la crisi i de les polítiques d'austeritat en el sistema educatiu
 9. Reforma de l'educació secundària obligatòria
 10. Finançament de l'educació superior
 11. La dedicació dels estudiants i l'eficiència del sistema universitari
 12. La formació doctoral
 3. Una agenda transformadora de l'educació a Catalunya
- Annex. Algunes dades de context

IN MEMORIAM JOSEP MARIA JARQUE

'REPTES DE L'EDUCACIÓ A CATALUNYA. ANUARI 2015'

Direcció:

Josep Maria Vilalta, secretari executiu de l'Associació Catalana d'Universitats Públiques i director executiu de la Global University Network for Innovation.

Autors:

- Jordi Alba Granados, membre del consell executiu del Pla de Doctorals Industrials de la Generalitat de Catalunya. jordi.alba@csuc.cat
- Beatriz Ballestín González, investigadora i professora associada al Departament d'Antropologia Social de la UAB, especialista en infància, migracions i educació. beatriz.ballestin@uab.cat
- Mar Camacho Martí, professora del departament de Pedagogia i membre del grup de recerca ARGET de la URV. mar.camacho@urv.cat
- Cèsar Coll Salvador, catedràtic de Psicologia Evolutiva i de l'Educació a la UB i coordinador del grup de recerca sobre Interacció i Influència Educativa. ccoll@ub.edu
- Joan Francesc Córdoba, membre del consell executiu del Pla de Doctorats Industrials de la Generalitat de Catalunya. gabinet.tecnic.sur@gencat.cat
- Amelia Díaz Álvarez, professora titulada d'Economia Aplicada i membre del grup de recerca Hidrologia Sanitària, Econòmica i de la Cooperació de la UB. adiaz@ub.edu
- Sheila González Motos, investigadora i professora associada al Departament de Ciència Política (UAB) i especialista en anàlisi de polítiques públiques. sheila.gonzalez@uab.cat
- Francesc Xavier Grau, director acadèmic de la Global University Network for Innovation i director de la Càtedra URV Universitat i Regió de Coneixement. francescxavier.grau@urv.cat
- Antonio Huerta, catedràtic a la Universitat Politècnica de Catalunya. Ha estat el director acadèmic i fundador del Pla de Doctorats Industrials de la Generalitat de Catalunya. antonio.huerta@upc.edu
- Josep Maria Jarque Jutglar, va ser director del Centre de Pedagogia Terapèutica de Terrassa, cap de l'oficina tècnica regional del SEREM i expert del CERI-OCDE.
- Neus Lorenzo Galés, inspectora d'Educació i cofundadora de la Transformation Society, entitat especialitzada en formació, comunicació i anàlisi de realitats complexes. nlorenzo@xtec.cat
- Miquel Martínez Martín, catedràtic de Teoria de l'Educació i membre del grup de recerca en educació en valors i desenvolupament moral GREM de la UB. miquelmartinez@ub.edu
- Xavier Martínez-Celorrio, professor de Sociologia de l'Educació a la UB i investigador del CRIT de la UB. xmcmartinez@ub.edu
- Jordi Musons i Mas, professor i director de l'escola Sadako de Barcelona i membre de la junta directiva de l'Agrupació Escolar Catalana. jmusons@escolasadako.com
- Jordi Nomen, professor de secundària a l'Escola Sadako de Barcelona i professor associat de la UAB de Didàctica de les Ciències Socials. jnomen@escolasadako.com
- Carmen Pérez Vidal, professora titular de Filologia Anglesa de la UPF. carmen.perez@upf.edu
- Ernest Pons Fanals, professor d'Estadística i Econometria a la UB. Actualment és director de l'Agència de Polítiques i de Qualitat de la UB. epons@ub.edu
- Enric Prats, professor agregat de la Facultat d'Educació de la UB i cap de la Secció d'Educació i Comunitat de l'Institut de Ciències de l'Educació de la UB. enricprats@ub.edu
- Miquel Puig Raposo, doctor en Economia. Ha desenvolupat la seva carrera professional en l'ensenyament universitari, l'administració pública i l'empresa privada. miquel.puig@csuc.cat
- Mireia Trenchs i Parera, professora de Lingüística Aplicada al Departament d'Humanitat de la UPF. Actualment és la Vicerectora de Docència i Ordenació Acadèmica de la UPF. mireia.trenchs@upf.edu

Per a qualsevol consulta, podeu contactar amb Ismael Palacín, director de la Fundació Jaume Bofill (620 587 300) o Josep Maria Vilalta, director de l'Anuari 2015 (627 481 876).

1. RESUM: Reptes de l'educació a Catalunya. Anuari 2015.

L'Anuari 2015, dirigit i coordinat per Josep M. Vilalta, vol ajudar a fer un **salt decidit per transformar el sistema educatiu català**. Un salt que requereix, no només de recursos, sinó de canvi de model per afrontar els reptes de la societat d'inicis del segle XXI.

En l'àmbit educatiu a Catalunya tenim molts aspectes a millorar, però **20 experts** han identificat **vectors estratègics on tenim una gran font d'oportunitats per poder impulsar aquest salt**. No són els únics, però són de gran rellevància estratègica per al nostre sistema educatiu.

Aquests vectors on és fonamental actuar, han estat analitzats en forma de **12 reptes** i cada expert extreu les **propostes** clau que se'n deriven per millorar l'educació del nostre país.

Una mirada global a tots aquests reptes i propostes ens condueix a una **agenda transformadora de l'educació a Catalunya** amb un alt potencial d'impacte per:

- fer un **salt qualitatiu** del sistema educatiu català;
- construir un sistema educatiu de **major qualitat, més integrador i equitatiu**;
- donar resposta a les **necessitats i demandes** de la societat catalana als inicis del segle XXI.

Quins són els 12 reptes per transformar el sistema educatiu a Catalunya?

1. Superar l'herència d'un sistema educatiu estandarditzat i homogeneïtzant, per **avançar cap a models d'aprenentatge personalitzat a les escoles**. Aquests models d'aprenentatge contemplin necessitats, motivacions i capacitats de l'alumnat i els nous espais i oportunitats d'aprenentatge que van més enllà de l'escola.
2. **Un lideratge per part de l'administració pública que promogui activament polítiques d'innovació educativa** ambicioses que enforteixin el centre educatiu i les xarxes com a motor de la innovació, vinculin la carrera docent i la formació a la innovació i detectin, modelitzin, i transfereixin models innovadors per respondre a les necessitats d'aprenentatge del s. XXI.
3. Aprofundir en pràctiques que garanteixin superar el dèficit en l'aprenentatge de llengües estrangeres i l'adquisició de les competències necessàries per un món globalitzat mitjançant **models d'internacionalització i plurilingüisme** als centres.
4. **Noves polítiques de professorat**, que actualitzin les funcions professionals, incidint en la seva formació i desplegant una veritable carrera professional, per tal que el professorat esdevingui la clau de la transformació educativa.
5. **Garantir que l'alumnat d'origen immigrant disposa d'oportunitats educatives** reals a totes les etapes educatives que redueixin el fracàs escolar i aboleixin la segregació escolar.
6. **Fer efectiu un model d'escola inclusiva on l'alumnat amb necessitats educatives especials és un alumne més en els centres ordinaris**. Cal que tots els recursos existents dels centres d'educació especial es posin al servei dels centres ordinaris.
7. Abordar l'abandonament escolar prematur des de **polítiques que tinguin efecte en el mercat laboral i redueixin la creació de llocs de treball de poca qualificació**.
8. **Duplicar la inversió educativa catalana**, per igualar-la a la mitjana europea, però garantint que la **focalitzem en programes d'igualtat d'oportunitats i innovació**.

9. **Reduir les altes taxes d'abandonament i fracàs escolar amb la gran reforma pendent de l'educació secundària obligatòria.** La reforma ha de donar més protagonisme a l'alumnat i ha d'adaptar-se a la realitat social i les necessitats dels joves adolescents.
10. **Definir l'abast i un model propi de l'educació superior a Catalunya per superar el seu infrafinançament,** apostant per un model de servei públic orientat al bé públic.
11. **Reduir les taxes d'abandonament i les desigualtats socioeconòmiques en l'accés i continuïtat dels estudis universitaris,** desplegant polítiques de beques, d'orientació i seguiment que responguin a la diversitat de perfils, necessitats i situacions socioeconòmiques de l'alumnat.
12. **Polítiques públiques que afavoreixin decididament per la col·laboració entre el teixit empresarial amb les universitats** i centres de recerca, per evitar desaprofitar el talent dels doctorats.

2. Els 12 reptes de l'educació a Catalunya

1. La personalització de l'aprenentatge escolar

César Coll

En el context de la societat de la informació apareixen **nous espais i oportunitats d'aprenentatge** més enllà de l'escola que modifiquen substancialment l'ecologia de l'aprenentatge dels infants i joves. Això fa imprescindible avançar cap models de personalització dels aprenentatges però **a Catalunya un sistema educatiu excessivament estandarditzat, homogeni, i homogeneïtzant hi posa fre**. Si no es produeixen canvis, mantindrem un **sistema que no té en compte les motivacions**, interessos i capacitats de l'alumnat **provocant desmotivació, abandonament i fracàs escolar**.

Propostes destacades:

Avançar cap a la personalització de l'aprenentatge requereix de la col·laboració i compromís dels centres educatius, les comunitats i agents socials de referència i l'administració educativa, a través de mesures com:

1. Un **pla ambiciós de formació del professorat en models d'aprenentatge** que posin el focus d'atenció educativa en les trajectòries individuals d'aprenentatge de l'alumnat i incorporin el treball amb l'entorn.
2. Suport i promoció activa de la **implicació dels actors socioeducatius de l'entorn en els centres escolars** (plans de ciutat; beques d'accessibilitat a les activitats extraescolars; etc.).
3. Establir un **model curricular simplificat** que distingeixi els aprenentatges bàsics imprescindibles dels desitjables, per garantir allò fonamental i deixar espai per modulacions que incorporin exigències de personalització.

[+ informació](#)

2. Promoció de la cultura de la innovació

Mar Camacho

Si bé a Catalunya un bon nombre de centres educatius estan canviant per respondre a les necessitats d'aprenentatge pròpies del segle XXI, el panorama de la recerca i la innovació al nostre país es caracteritza per la falta d'un lideratge robust per part de l'administració pública i l'existència d'experiències aïllades, sovint poc basades en evidències i poc avaluades, a les que els manquen mecanismes de transferència i escalabilitat.

Propostes destacades:

1. Un **pla de promoció de la innovació**, per part de l'administració, que **detecti, modelitzi i inverteixi en models innovadors**. Per fer-ho possible, el pla ha de promoure **la recerca i l'avaluació de la innovació** per generar evidències que permetin obtenir models escalables i transferibles a les diverses realitats educatives.
2. **Desenvolupar polítiques que enforteixin el centre educatiu com a motor** de la innovació: increment de l'autonomia, capacitat de desplegar projectes singulars i xarxes d'innovació de centres que connectin el professorat i els centres innovadors per compartir experiències i aprendre dels altres.
3. Vincular la **carrera docent** i el desenvolupament professional a l'adquisició de competències que millorin els resultats i l'autoeficàcia del professorat. Alhora, **fomentar polítiques de formació orientades a la innovació** i l'adquisició de mètodes i pràctiques educatives avançades.

[+ informació](#)

3. Internacionalització i plurilingüisme

Carmen Pérez, Neus Lorenzo i Mireia Trenchs

Tenim un gran problema amb l'aprenentatge de les llengües estrangeres al nostre país: el nivell de domini d'una llengua estrangera és baix entre l'alumnat i entre el propi professorat. I més enllà del domini d'una llengua estrangera, és imprescindible garantir el plurilingüisme i la pluriculturalitat de tot l'alumnat, independentment dels recursos del seu entorn, perquè són competències necessàries pel futur en un escenari internacional globalitzat.

Igualment, la mobilitat internacional de l'alumnat no pot ser la única via per afavorir aquestes competències a l'alumnat. Calen estratègies que fomentin la internacionalització als propis centres.

Propostes destacades:

1. **Generalitzar les actuacions que han mostrat èxit**, com l'increment del temps dedicat a les llengües, la incorporació de personal nadiu i professorat convenientment preparat a nivell avançat o avançat alt del Marc Comú Europeu de Referència pel que fa l'ús de la llengua a ensenyar (i vehicular de l'ensenyament), impartició d'assignatures no lingüístiques en una llengua estrangera, etc.
2. **Pla de base digital** que permeti la socialització de bancs d'experiències, el desenvolupament de metodologies d'aprenentatge i internacionalització als centres, la promoció de les xarxes de col·laboració entre docents, etc.
3. **Aprofitar el plurilingüisme de l'alumnat per tal que cada centre defineixi el seu model de plurilingüisme**: valoritzant les llengües que parlen (per exemple, mandarí o àrab) i atenent les seves necessitats lingüístiques específiques (dèficits en català, castellà,...). Els entorns plurilingües afavoreixen una actitud positiva de l'alumnat vers l'aprenentatge.

+ informació

4. Polítiques de professorat

Enric Prats

Les recerques mostren que la qualitat del professorat és la peça clau de la qualitat educativa i per tant, sense ser responsable exclusiu de tot, pot ser la clau de volta a Catalunya. Ara bé, les condicions a Catalunya no són les més idònies: l'augment de tasques en els darrers anys, la davallada de l'oferta formativa, el poc desplegament de la carrera professional, entre altres, dificulten el desenvolupament del seu rol.

Propostes destacades:

1. **Elaborar un estatut docent que actualitzi les funcions professionals** i responsabilitats legals i pedagògiques dels docents a les escoles: treball en equip, relació amb l'entorn, formació, rols i responsabilitats en els equips docents i diversificació de perfils professionals als centres educatius.
2. **Establir un sistema d'inducció, mentoratge o acompanyament per al professorat** novell vinculat amb el període final de la formació inicial, amb una retribució econòmica i reconegut per al professorat mentor de les escoles. Incorporar l'entrevista en l'accés a la feina en el primer centre d'arribada.
3. **Fer confluïr les vies formatives** d'educació infantil, primària i secundària per tal d'unificar els cossos d'ensenyants i formar professionals autònoms en equips col·laboratius.

+ informació

5. Educació i alumnat d'origen immigrant

Beatriz Ballestín i Sheila González

Passat l'esforç inicial de la primera acollida, els indicadors pel que fa a l'escolaritat de l'alumnat immigrant són alarmants: major fracàs escolar i cronificació tant de les taxes de segregació escolar externa com d'alguns processos de segregació a nivell de centres (interna). Cal redreçar aquesta situació abans no es cronifiquin les situacions de risc educatiu que generin problemes de cohesió social de difícil solució. El repte ara és incrementar les oportunitats educatives dels infants i joves d'origen immigrant parant atenció a totes les etapes educatives i les transicions al món laboral.

Propostes destacades:

1. **Pla de xoc contra la segregació** que es doti i promogui la implementació dels instruments necessaris per revertir-la:
 - 1.1. **Segregació externa:**
 - a) **Mesures de coresponsabilitat**, amb una reserva de places mínima i màxima a tots els centres.
 - b) **Dissenyar i actualitzar**, àrees de proximitat escolar heterogènies pel que fa a la composició social, i realitzar un acompanyament i orientació de les famílies (autòctones i estrangeres) en la tria escolar.
 - 1.2. **Segregació interna:**
 - c) **Sobredotació** dels centres amb alumnat amb majors necessitats educatives amb més i millors recursos (professorat, ràtios, estructures de treball per a l'educació inclusiva, programes de suport lingüístic, psicològic i pedagògic, etc.).
 - d) Evitar o repensar dispositius d'atenció segregada, **passar de l'aula d'acollida a centre acollidor**
2. **Detectar les necessitats educatives prèvies a P3**, especialment entre els col·lectius amb menor tendència a la sol·licitud de places de preescolar per tal d'incrementar les seves taxes d'escolarització.

+ informació

6. Escola inclusiva

Josep Maria Jarque

Malgrat existeix una normativa en matèries d'escola inclusiva la seva aplicació pràctica no està suposant l'existència d'una escola o institut inclusiu, és a dir, els docents no s'adapten a la singularitat de cada alumne amb necessitats educatives especials, on aquest és un alumne més entre els altres.

Propostes destacades:

1. Desenvolupar de forma efectiva el **Pla Individualitzat personalitzat**, que s'estableix en l'apartat 4, de l'article 81 de la Llei d'Educació de Catalunya, per tal que l'escola inclusiva respongui a les necessitats educatives de tots els seus alumnes d'acord amb les seves capacitats.
2. Posar els mitjans humans, tècnics i materials que actualment disposen els centres d'educació especial **al servei dels centres ordinaris**.
3. **Garantir la participació activa dels pares o tutors dels alumnes** en l'avaluació de les necessitats educatives del seus fills i en l'elaboració i avaluació dels Plans de suport educatiu personalitzats.

+ informació

7. Abandonament escolar prematur

Miquel Puig

Espanya i Catalunya presenten taxes d'abandonament escolar excepcionals per elevades i per resistents a la reducció. L'evidència empírica mostra que ni el nivell ni l'evolució estan correlacionats amb la proporció d'immigrants, amb la despesa per alumne o amb la desigualtat. Tampoc amb la taxa d'atur. En canvi, estan molt determinats per la situació del mercat laboral, i concretament per **la creació de llocs de treball que no exigeixen una titulació superior a l'obligatòria**.

Propostes destacades:

Entendre i considerar que l'abandonament escolar és un fenomen fonamentalment determinat pel mercat laboral, requereix mesures com:

1. Contenir la creació de llocs de treball de poca qualificació:
 - a. augment del **salari mínim**,
 - b. protecció dels convenis sectorials,
 - c. regular per **exigir titulacions de grau mitjà**, en línia amb els països centre i nord-europeus.
2. Impulsar l'oferta de **beques-salari** que redueixen el cost d'oportunitat de seguir estudiant.

[+ informació](#)

8. L'impacte de la crisi i de les polítiques d'austeritat en el sistema educatiu

Xavier Martínez-Celorio

La inversió pública a Catalunya és la més baixa de tot Europa i de tot el món desenvolupat (2,8% del seu PIB al 2013) i a més, durant la crisi, Catalunya seria el 6è país que més ha retallat en educació (16,7% entre el 2009-2013). Aquest fet té uns efectes especialment acusats en clau d'equitat, qualitat i innovació a Catalunya.

Propostes destacades:

1. **Duplicar la inversió pública en educació per igualar-la a la mitjana de l'OCDE** (5,6% del PIB) o de la Unió Europea (5,25% del PIB) per poder prioritzar mesures de finançament de l'educació atenent a l'equitat, la qualitat i la innovació. En total, Catalunya hauria d'invertir un total de 5.026 milions addicionals fins tenir un pressupost total de 10.800 milions.
2. Recuperar els 273 milions que corresponen a la suma de tots els **programes d'igualtat d'oportunitats** i d'equitat retallats per assajar un nou sistema propi de beques i ajudes a l'estudi amb seguiment personalitzat, networking i mentoria social i concentrar la inversió en centres i territoris amb més mancances socials.
3. Recuperar els prop de 25 milions desinvertits en la **formació permanent docent i en recerca-innovació educativa** (R+D). Aquesta prioritat suposaria, entre altres, la creació d'un Educa-LAB o servei obert per acompanyar i reforçar la innovació educativa que avui està dispersa i sense recursos.

[+ informació](#)

9. Reforma de l'educació secundària obligatòria

Jordi Musons i Jordi Nomen

Ha canviat el món i en el nou model d'educació l'alumne ha de tenir més protagonisme. Però l'educació secundària obligatòria és la més difícil de reformar plena de traves que ho impedeixen: la parcel·lació dels aprenentatges, l'excessiva regulació i manca d'autonomia dels centres, la pressió del currículum i la manca de formació i suport al professorat poc avesat al treball en equips col·laboratius i interdisciplinars, entre altres. Si no es transforma urgentment aquesta situació, la secundària és una de les grans barreres amb les que topen els estudiants: un 20% de l'alumnat d'ESO no arriba a graduar-se i abandona els estudis.

Propostes destacades:

1. L'administració ha d'**afavorir l'autonomia dels centres** per tal que dissenyin els processos educatius atenent a la realitat social dels joves adolescents i el seu context.
2. Els centres han de:
 - a. promoure la innovació en els usos dels **espais**.
 - b. dissenyar els **horaris** adaptats a les necessitats de l'alumnat.
 - c. potenciar la **participació** de l'alumnat als centres educatius.
3. Mesures de suport al canvi de rol del professorat:
 - a. Garantir l'**estabilitat** dels equips docents.
 - b. **Formació i suport:** en metodologies per innovar, en com adoptar un rol més proper a l'acompanyament de l'alumnat i per treballar en equips docents multidisciplinars.

+ informació

10. Finançament de l'educació superior

Francesc Xavier Grau

La reducció global de recursos públics que ha afectat els darrers 5 anys als serveis públics a Catalunya, ha incidit de manera particularment forta a l'educació superior i la recerca, en comparació al nostre entorn més proper. Aquesta afectació ha suposat la interrupció i retrocés del ritme d'apropament de Catalunya als estàndards de finançament de l'Europa Occidental. Però més enllà de recuperar els nivells de finançament, és fonamental decidir primer com a país quin model d'educació superior volem i veure on rau la principal responsabilitat de finançament (en funció de la valoració que es faci com a benefici públic o privat).

Propostes:

1. **Fer un pacte de país sobre quin ha de ser l'abast i el model d'educació superior a Catalunya.** Es proposa la definició de l'educació superior com a servei públic orientat al bé públic que majoritàriament és una responsabilitat pública.
2. **Convergir amb un nivell de finançament de l'educació superior al 2020 equiparable al del global d'Espanya i, al 2025, un nivell proper als països europeus similars a Catalunya.** En aquest marc, cal definir l'estructura de **finançament mitjà de referència per a les universitats**. La proposta que es fa és de: 60% transferències corrents de l'Administració, 15% preus públics, 15% recerca competitiva, 5% contractes amb empreses i 5% altres ingressos.
3. **Simplificar el model concret d'assignació de recursos** tot i incorporant un component de finançament estratègic, públic i transparent.

+ informació

11. La dedicació dels estudiants i l'eficiència del sistema universitari

Amelia Díaz, Miquel Martínez i Ernest Pons

Cal millorar la funció formativa de les universitats. Si més enllà del rendiment dels estudiants analitzem els paràmetres relatius a l'accés, el procés formatiu dels estudiants i la sortida, es constaten problemes d'abandonament, dificultats per captar talent d'estudiants que parteixen de situacions desavantatjades o les barreres que tenen alguns estudiants en funció del temps disponible per estudiar, entre altres.

Propostes destacades:

1. Polítiques proactives per **facilitar l'accés** als estudis superiors a tots els estudiants que no deixi enrere estudiants que el sistema no ha incentivat (beques-salari, itineraris a temps parcial, etc.).
2. Programa d'**orientació acadèmica i seguiment** adreçat als universitaris de primer any per combatre l'abandonament.
3. **Diversificar els models d'universitat** perquè s'adaptin a l'alumnat de perfils diferents.

+ informació

12. Formació doctoral

Jordi Alba, J. Francesc Córdoba i Antonio Huerta

Tot i tenir a Catalunya una proporció similar de persones amb estudis de doctorat que a la resta de països europeus (0,9% de la població en edat de treballar), existeixen unes quotes molt baixes de transferència del coneixement del personal doctor al seu entorn i és més escassa la recerca col·laborativa entre entorns de recerca i empresarials.

Propostes destacades:

1. **Reforçar polítiques públiques** que afavoreixen la col·laboració del teixit empresarial amb les universitats, centres de recerca i centres tecnològics, que contemplin mesures com ara:
 - a) **Reducció de les barreres administratives i legals** per impulsar la inversió d'agents privats (empreses i altres institucions del sector privat) en R+D.
 - b) **Potenciació dels programes formatius en competències transversals** centrades en la transferència de coneixement entre entorns empresarials i acadèmics.
 - c) Potenciar el Pla de doctorats industrials.

+ informació

3. Una agenda per transformar l'educació a Catalunya

Josep Maria Vilalta

Els 12 reptes ens porten a la necessitat d'actuar de forma sistèmica en **9 àmbits estratègics de política educativa** que, alhora, es concreten en 33 objectius per a transformar el sistema educatiu. Aquest àmbits són:

1. Fer polítiques educatives amb ambició de país, amb debat rigorós, posant-les al centre neuràlgic del Govern i atenent els reptes de la Unió Europea i l'Organització de les Nacions Unides.
2. Desburocratitzar el sistema educatiu per donar més autonomia als actors, especialment als centres educatius.
3. Polítiques i pràctiques basades en el coneixement i que, per tant, vinculin la recerca i la praxis als centres docents.
4. Bastir una educació més personalitzada, innovadora i internacionalitzada.
5. Desplegar unes polítiques de professorat de més qualitat i impacte (accés, carrera, formació).
6. Promoure la igualtat d'oportunitats com a aposta de país.
7. Invertir en educació els recursos necessaris per ser competitius i fomentar igualtat.
8. Transformar l'educació secundària per tal que els alumnes siguin el centre de l'organització educativa.
9. Apostar per una educació superior com a motor del desenvolupament social, econòmic i cultural del país.

Annex. Algunes dades de context

Malgrat tractar-se d'un treball eminentment qualitatiu, a l'Anuari 2015 s'elaboren i es recullen algunes dades sobre el sistema educatiu català, d'entre les quals destaquem les següents. A cadascun dels capítols n'hi trobareu d'addicionals.

Alumnat estranger a Catalunya

- Mentre que pràcticament 9 de cada 10 alumnes autòctons superen amb èxit l'escolarització obligatòria, només **7 de cada 10 estrangers finalitzen l'ESO amb el títol corresponent**.
- Es produeix una **sobrerrepresentació de l'alumnat estranger en els Cicles Formatius de Grau Mitjà** (16,8%), itinerari amb poc prestigi i reconeixement social; en canvi, es dona una presència notablement més reduïda tant en el batxillerat (9,4%) com en els Cicles Formatius de Grau Superior (8,3%), vies formatives de major valor social.

Escola inclusiva

- Un 35% de l'alumnat dels centres d'educació especial estan classificats com a infants o adolescents amb discapacitats intel·lectuals lleugeres o moderades quan la normativa estableix que *"l'escolarització es durà a terme en centres d'Educació Especial només quan la gravetat de la minusvalidesa ho faci imprescindible"*.
- La ràtio actual d'alumnes/personal dels centres d'educació especial no és tècnicament justificable: 2 a 1 de mitjana. 1352 professionals dels centres d'educació especial es podrien dedicar als centres ordinaris per avançar cap a una escola inclusiva.

Crisi i inversió educativa

- **La despesa pública educativa a Catalunya representa un 2,8% del seu PIB** al 2013. Representa tota la despesa que fan a Catalunya totes les administracions (Generalitat, ajuntaments i Estat) i inclou els concerts educatius del sector privat. És la inversió pública més baixa de tota Europa i de tot el món desenvolupat. És tan baixa que només és comparable amb països allunyats del nostre entorn com Perú (2,76%), Laos (2,77%) o Guatemala (2,8%).
- La despesa pública del 2,8% sobre el PIB (2013) ens retrau a l'existent al 2003 i, per tant, es constata una involució i perduda que posa fi al cicle expansiu que va caracteritzar la despesa educativa per tal de convergir amb la mitjana europea. Estem a **la meitat de la inversió que la LEC (Llei d'Educació de Catalunya) ambicionava pel 2017** i que va ser fixada en el 6% del PIB.
- En l'àmbit europeu, **Catalunya és el 6è país que més ha retallat en educació**, juntament amb Romania, Letònia, Lituània, Bulgària i Portugal. La retallada educativa fins al 2012 a la Unió Europea va ser del -3,4%. En canvi, Espanya ha retallat un -14,6% entre 2009-2013 que, ajustada la inflació representen 8.618 milions de retallada. Espanya ha retallat en educació quatre vegades més que el conjunt de la Unió Europea i Catalunya, fins a cinc cops més.
- L'austeritat de la despesa educativa pública a Catalunya entre 2009-2013 ha significat una retallada de 1.157 milions que, ajustada la inflació, sumen **1.264 milions de retallada (-16,7%)** del que s'invertia al 2009. La retallada ha tingut una relació inversa amb la demografia escolar, donat l'augment de 98.000 alumnes en les etapes no universitàries i de 2.700 alumnes en les universitats.

- Si volem equiparar-nos a la mitjana europea (UE-27) i assolir un 5,25% del PIB en educació, Catalunya hauria d'invertir un total de 5.026 milions addicionals fins tenir un pressupost total de 10.800 milions.
- El 58% del volum absolut retallat a Catalunya ha recaigut en els salaris docents i el 21% retallat correspon a les partides i programes per la inclusió i la igualtat d'oportunitats (248 milions menys repartits en 177 milions retallats dels ajuntaments i 71 milions retallats en les partides de la Generalitat relacionades amb l'equitat i la inclusió).

Educació secundària

- Un 20% dels alumnes d'ESO no arriba a graduar-se i abandona els estudis.
- Mentre que l'OCDE la mitjana d'alumnes que als 15 anys han repetit una vegada és de 13%, a l'estat arriba al 33% (Font Pisa 2012).

Finançament de l'educació superior

- Espanya **se situa per sota de la mitjana de l'OCDE en despesa total en estudis universitaris**, tant per estudiant (un 6%) com amb relació al PIB (un 21%), per sota també de la despesa total en recerca a l'educació superior (un 18%) i un 8% per sobre de la mitjana de despesa pública per estudiant.
- **La despesa pública en universitats a Catalunya és d'uns 775 M€, un 0,392% del PIB, quan amb la mitjana espanyola del 0,574% del PIB hauria de ser d'uns 1.130 M€ un 46% superior.**

Sistema unviersitari

- Entre un 13,5% i un 22,6% dels estudiants que van accedir a la universitat en el curs 2012/2013 la van abandonar en aquest primer any.
- A major nivell d'estudis de la mare, millor nota d'accés a la universitat. Més del 50% de les notes altes d'accés a la universitat (entre 8 i 9) corresponen a estudiants amb mares amb nivells d'estudis superiors; en el cas de notes molt altes (entre 9 i 10), aquest percentatge és d'un 64,6%.
- El nivell d'estudis de la mare també es relaciona amb la probabilitat de finalitzar els estudis. El 63% dels joves amb estudis universitaris finalitzats al 2011, tenen mares amb estudis superiors.
- A menor nota d'accés, major probabilitat d'abandonar els estudis. Els col·lectius amb notes d'accés d'entre 6 i 7 tenen una taxa d'abandonament 4 vegades superior als que tenen una nota de 9 i 10.

La formació doctoral

- Actualment a Catalunya el 0,9% de la població entre 25 i 64 anys té estudis de doctorat, proporció semblant als països de l'entorn europeu i de l'OECD.
- El personal doctor és el col·lectiu amb estudis universitaris que té una menor taxa d'atur, entre el 4 i el 5% de mitjana en els darrers 5 anys. Fins al present, principalment s'han inserit al sector públic, un 65% treballa en universitats, centres de recerca i la pròpia administració pública; un 12% en entitats sense finalitat de lucre i el 23% està empleat en empreses i altres institucions privades, proporció que encara està allunyada dels països referents del nostre entorn.

També t'interessarà...

Reptes de l'educació a Catalunya. Anuari 2015

[+ informació](#)

Una agenda per transformar l'educació a Catalunya. Propostes de l'Anuari 2015.

[+ informació](#)

La personalització de l'aprenentatge escolar: un repte indefugible. (Cèsar Coll)

[+ informació](#)

L'impacte de la crisi i les polítiques d'austeritat en el sistema educatiu. (Xavier Martínez-Celorio)

[+ informació](#)

Educació i alumnat d'origen immigrant: vells i nous reptes per a l'èxit escolar i la cohesió social. (Bea Ballestín i Sheila González)

[+ informació](#)

 [@FundacioBofill](#) [#repteseducació](#)